

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - **Versterking lerarenopleidingen: bijkomende decretale bepalingen**
- **Principiële goedkeuring met het oog op adviesvraag VLOR en SERV**

1. INHOUDELIJK

1. Situering

Het voorontwerp van decreet betreffende de uitbouw van de graduaatsopleidingen binnen de hogescholen en overdrachtsmaatregelen voor de lerarenopleidingen werd principiële goedgekeurd op de zitting van de Vlaamse Regering van 14 juli 2017, met het oog op de adviesaanvraag bij de VLOR en SERV.

Dit voorontwerp bevat slechts beperkte bepalingen over de lerarenopleidingen. In tussentijd is het luik lerarenopleidingen verder besproken en overlegd, waardoor met deze amendementen de noodzakelijke inhoudelijke bepalingen aan het decreet kunnen worden toegevoegd.

2. Inhoud van de amendementen

Op 25 maart 2016 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota "Lerarenopleidingen versterken: wervende en kwalitatieve lerarenopleidingen als basispijler voor hoogstaand onderwijs" goed.

Daarin werden de volgende **beleidskeuzes** gemaakt:

- We versterken de instroom via een verplichte niet-bindende toelatingsproef.
- Alle toekomstige lerarenopleidingen worden bachelor- en masteropleidingen onder eindverantwoordelijkheid van respectievelijk de hogescholen, de universiteiten en de School of Arts. Dit impliceert onder meer dat jongeren als basisopleiding meteen kunnen kiezen om leraar te worden en dit zowel op bachelor- als masterniveau.
- Het toekomstige aanbod wordt transparanter en blijft op maat van (generatie)studenten en zij-instromers. Flexibiliteit en toegankelijkheid zijn daarbij kritische succesfactoren. Binnen iedere lerarenopleiding worden zowel een traject voor (generatie)studenten als voor zij-instromers voorzien zodat maximaal kan worden ingespeeld op de voorkennis en noden van beide doelgroepen.
- Bij het uittekenen van de nieuwe lerarenopleidingen zetten we in op de kennis van de te onderwijzen vakinhoud net zoals op de noodzakelijke didactische vaardigheden alsook klasmanagement.
- We onderzoeken of een profiel in onderwijs op niveau 5 Vlaamse Kwalificatiestructuur

- noodzakelijk is.
- De expertise van de huidige aanbieders wordt gebundeld binnen de hogescholen/universiteiten. Van daaruit krijgen de toekomstige lerarenopleidingen vorm.
  - We faciliteren de lerarenopleidingen en het werkveld door het ontwikkelen van een Vlaanderenbreed stageregistratiesysteem met als doel samenwerking en minder planlast.

Het realiseren van deze beleidskeuzes vergt verschillende ingrepen, waarvan sommige decretaal. Andere punten betreffen geen nieuwe regelgeving en zijn al operationeel. We verwijzen daarbij naar het **Vlaanderenbreed stageregistratiesysteem** dat sinds dit school- en academiejaar 2017-2018 gebruikt wordt, en de **verplichte niet-bindende instaproef** die eveneens sinds dit jaar wordt afgenomen bij alle kandidaat-leraren aan de hogescholen.

De amendementen die hier worden voorgelegd betreffen die zaken die in functie van de realisatie van de beleidskeuzes in de conceptnota decretale aanpassingen vergen. Deze bepalingen zijn vaak **het startpunt van de hervorming, en niet het eindpunt**. Het is immers op basis van de nieuwe decretale bepalingen dat verdere stappen moeten worden gezet om de lerarenopleidingen effectief te versterken tegen 1 september 2019 (de uitwerking of actualisatie van domeinspecifieke leerresultaten, het opstellen van dossiers voor de nieuwe opleidingen, het doorlopen van de “toets nieuwe opleiding” en verdere kwaliteitscontrole door de NVAO, het operationaliseren van de inhoudelijke prioriteiten zoals die in de beheersovereenkomsten met VLIR en VLHORA worden opgenomen...).

De hervorming van de lerarenopleidingen hangt ook samen met de verdere loopbaan van de leraar. De keuzes die hier gemaakt worden met betrekking tot de versterking van de lerarenopleidingen worden in de verdere besprekingen omtrent het loopbaanpact meegenomen. Aanknopingspunten zijn de opdrachten die de lerarenopleidingen binnen deze hervorming krijgen op het vlak de ontwikkeling van het professionele continuüm, het aanbod van professionalisering en permanente vorming en de ondersteunende rol bij de aanvangsbegeleiding.

In de nota die op 14 juli 2017 aan de Vlaamse Regering werd voorgelegd bij vermeld voorontwerp van decreet, werden de inhoudelijke aspecten van de lerarenopleiding reeds beschreven. Deze nota schetst nogmaals op welke manier bijgaande amendementen zullen bijdragen aan de versterking van de lerarenopleidingen. Voor de bespreking van de individuele amendementen wordt verwezen naar de verantwoording die bij elk amendement is toegevoegd.

a) Inhoudelijke versterking van de opleidingen

De leraar en de lerarenopleidingen moeten voldoen aan bepaalde **maatschappelijke verwachtingen**. Die worden uitgedrukt in het **beroepsprofiel** (de verwachtingen ten aanzien van de ervaren leraar) en de **basiscompetenties** (de minimale verwachtingen ten aanzien van de pas afgestudeerde leraar).

Decretaal blijven het beroepsprofiel en de basiscompetenties verankerd. Beide sets zijn ontstaan op advies van de Vlaamse Onderwijsraad en worden bepaald door de Vlaamse Regering. Voor het beroepsprofiel is ook een bekrachtiging door het Vlaams Parlement vereist. Decretaal wordt geëxpliciteerd dat het beroepsprofiel betrekking heeft op **de kennis van de te onderwijzen vakinhoud, de noodzakelijke didactische vaardigheden, en klasmanagement**, naast de reeds ingeschreven aspecten (de grootstedelijke context, de taalvaardigheid in het

Nederlands, de meertaligheid en de diversificatie van het onderwijsgebeuren).

De basiscompetenties voor leraren geven aan welke eisen onderwijs en maatschappij stellen aan de pas afgestudeerde leraar. Hiermee geeft de overheid de minimale kwaliteitscriteria aan zodat ouders, onderwijsverstrekkers en externen weten wat zij van leraren mogen verwachten. Die transparantie kan de waardering voor het werk dat leraren doen, alleen maar ten goede komen. Ongeacht het kwalificatieniveau zijn de basiscompetenties **voor alle leraren kwalitatief gelijkwaardig**. De inschaling van het diploma van leraar (op graduaats-, bachelor- of masterniveau) impliceert dus geen hiërarchie tussen deze niveaus. De basiscompetenties en het beroepsprofiel gelden als referentiekader voor alle lerarenopleidingen.

Omtrent de vormgeving van het curriculum bepaalt het huidige decreet enkel dat de omvang van de **praktijkcomponent** 30 studiepunten moet bedragen in de specifieke lerarenopleiding en 45 studiepunten in de geïntegreerde lerarenopleiding. In de bepalingen over de toekomstige opleidingen behouden we die vereiste dat er een substantiële praktijkcomponent moet zijn. We voegen echter toe dat **vakinhoud en vakdidactiek een essentieel onderdeel zijn van iedere lerarenopleiding**. Bovendien wordt omtrent het praktijkluik expliciet ingeschreven dat dit voortdurend inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen, zodat er garanties zijn dat bijvoorbeeld de stages de vele maatschappelijke uitdagingen ook afdoende afdekken.

Nog omtrent de praktijkcomponent behouden we ook de mogelijkheid om die binnen een **leraar-in-opleidingsbaan (LIO)** te realiseren via inservicetraining. We **verruimen het bereik van deze aanpak tot alle onderwijsniveaus** (kleuter tot en met hoger), waar het huidige decreet de LIO enkel mogelijk maakte binnen het secundair onderwijs.

In lijn met het uitgangspunt dat de lerarenopleiding niet “op zich” staat, expliciteren en bundelen de voorgestelde decretale bepalingen ook de **bijkomende opdrachten die lerarenopleidingen hebben ten aanzien van het bredere onderwijsveld**, onder meer met betrekking tot professionalisering en aanvangsbegeleiding. Dat de lerarenopleidingen hierin een ondersteunende rol opnemen garandeert de noodzakelijke osmose tussen de opleiding en de werkvloer, biedt kansen voor ervaren leraren om hun expertise te delen met de opleiding, of omgekeerd, om vanuit de opleidingen innovatieve concepten te introduceren in scholen.

Gelet op de maatschappelijke rol van leraren is het noodzakelijk dat alle opleidingen bepaalde **inhoudelijke klemtonen** leggen, zoals de te onderwijzen **vakinhoud, didactische vaardigheden en klasmanagement**, zonder afbreuk te doen aan de autonomie die hogescholen en universiteiten hierin hebben. Daartoe hanteren we het instrument van een **beheersovereenkomst** op sectorniveau met de hogescholen (VLHORA) en de universiteiten (VLIR). Aan deze beheersovereenkomsten worden **middelen** gekoppeld, die slechts op basis van goedkeuring door de Vlaamse Regering worden toegezegd. Deze manier van werken **garandeert een Vlaanderenbrede aanpak waarbij de regering een stimulerend beleid kan voeren waardoor actuele maatschappelijke thema's in alle lerarenopleidingen aan bod komen**.

b) Hervorming van bestaande opleidingen

De voorgestelde bepalingen definiëren zes toekomstige lerarenopleidingen. Drie daarvan worden op vandaag reeds aangeboden: de bacheloropleidingen kleuter-, lager en secundair onderwijs. Die opleidingen blijven bestaan in de vorm van educatieve bacheloropleidingen, aangeboden door de hogescholen.

De hoger beschreven inhoudelijke versterking geldt vanzelfsprekend ook onverkort voor deze opleidingen, met als inhoudelijk zwaartepunt de accenten uit de **beheersovereenkomst van de**

VLHORA. In het kader van de versterking van de educatieve bacheloropleidingen wordt de mogelijkheid voorzien om **een externe kwaliteitscontrole te organiseren.**

Vakinhoudelijk blijft de kern van de bacheloropleiding voor secundair onderwijs de lijst met **onderwijsvakken** die door de Vlaamse Regering wordt vastgelegd. Die lijst wordt zelf ook geactualiseerd door onder meer de **toevoeging van Nederlands als tweede taal** als onderwijsvak.

c) Creatie van nieuwe opleidingen

De drie andere lerarenopleidingen die hier worden voorgesteld, zijn volledig nieuw: de educatieve graduaatsopleiding en de educatieve masteropleidingen voor secundair onderwijs en kunstvakken.

De educatieve graduaatsopleiding biedt het antwoord op het onderzoek dat werd aangekondigd met betrekking tot de noodzaak van een profiel onderwijs op niveau 5. Voor bepaalde vakken is het immers zinvol dat experten uit het werkveld leraar kunnen worden, ook als zij geen bachelor- of masterdiploma hebben. Vakinhoudelijk situeert hun expertise zich immers in de nuttige beroepservaring die ze reeds hebben opgebouwd. Op vandaag vormt voor deze profielen de specifieke lerarenopleiding van de centra voor volwassenenonderwijs de toegangspoort tot het onderwijs.

De opleiding voor zij-instromers op basis van nuttige ervaring in een technisch of praktisch vak vormen we om tot een graduaatsopleiding van 90 studiepunten. Die opleiding zal zich, net als alle andere graduaatsopleidingen, situeren aan de hogeschool, en optimaal afgestemd kunnen worden op de beoogde doelgroep. Samen met het diploma van leraar zullen de afgestudeerden ook een **volwaardig hogeronderwijsdiploma** krijgen.

Met de educatieve masteropleidingen voor secundair onderwijs en voor kunstvakken zullen de universiteiten en schools of arts eindelijk een aanbod hebben voor de doelgroep van **generatiestudenten die instromen in een academische opleiding maar meteen ook de keuze willen maken voor het leraarschap.** Op vandaag kunnen academische studenten de keuze voor het leraarschap pas maken na het behalen van hun master, door aansluitend een specifieke lerarenopleiding te volgen. De educatieve masteropleidingen bedden het leraarschap integraal in binnen de initiële bachelor- en masteropleiding, waarbij **vakdidactiek en praktijk geïntegreerd worden aangeboden met de vakinhoudelijke domeinkennis op masterniveau.**

Aangezien het gaat om nieuwe opleidingen, zullen de hogescholen en universiteiten voor iedere opleiding een **dossier “toets nieuwe opleiding” uitwerken dat de kwaliteitstoets van de NVAO zal moeten doorstaan.** De NVAO zal daarbij aandacht hebben voor alle relevante inhoudelijke aspecten van het leraarschap en toetsen of de opleidingen onderwijskundig en personeelsmatig aan de maat zijn.

d) Randvoorwaarden: fijnmazigheid en personeel

Het huidige aanbod van lerarenopleidingen, door de centra voor volwassenenonderwijs, hogescholen en universiteiten, heeft als sterktes onder andere dat het aanbod fijnmazig gespreid is over Vlaanderen en er dus op verschillende vestigingsplaatsen mogelijkheden zijn om een lerarenopleiding te volgen. Daarnaast beschikken de huidige opleidingen ook over geëngageerde en ervaren docenten, die vaak hun opdracht combineren met een andere aanstelling binnen het onderwijs.

De voorgestelde decretale bepalingen garanderen dat de huidige **fijnmazigheid** in de toekomst

behouden kan blijven, ook wanneer hogescholen en universiteiten geen onderwijsbevoegdheid hebben op locaties waar op vandaag centra voor volwassenenonderwijs een specifieke lerarenopleidingen aanbieden. Zoals opgenomen in de conceptnota wordt decretaal de mogelijkheid gecreëerd “om de hogescholen / universiteiten het traject voor zij-instromers te laten inrichten op de vestigingsplaatsen (cfr academiejaar 2015-2016) van de SLO's van CVO's. Daarbij moet ook de keuzevrijheid van deze studenten gegarandeerd blijven. Op de vestigingsplaatsen van SLO's van CVO's krijgen hogescholen / universiteiten geen onderwijsbevoegdheid voor het traject (generatie)studenten.” (p. 19 en 20).

Concreet krijgt deze keuze vorm door hogescholen en universiteiten toe te laten om de **trajecten bedoeld voor zij-instromers te blijven aanbieden op de locaties waar de centra voor volwassenenonderwijs dat nu doen**. Die trajecten zijn onlosmakelijk verbonden met de reguliere trajecten en voldoen dus ook aan **dezelfde kwaliteitseisen**. Ze krijgen immers gestalte in de vorm van de hoger beschreven educatieve graduaatsopleidingen en verkorte trajecten van de educatieve bachelor- en masteropleidingen, waarvan de omvang decretaal wordt vastgelegd op 60 studiepunten. Eveneens bepaalt het decreet dat deze trajecten **op het vlak van organisatie en methodiek op maat van de doelgroep van zij-instromers** worden aangeboden.

Voor het onderwijzend personeel is reeds in het decreet over de graduaatsopleidingen de **regeling opgenomen waarbij de lectoren van centra voor volwassenenonderwijs aan de opleiding verbonden blijven op het moment dat de hogescholen en universiteiten het aanbod verderzetten**. Personeelsleden kunnen overgaan naar de universiteit of de hogescholen en daar ingebed worden in de statuten die reeds bestaan voor de huidige lerarenopleidingen. Een bijkomende optie wordt voorzien voor lectoren die wensen over te gaan naar een universiteit, waar het ambt van lector niet voorzien is. Zij kunnen hun ambt behouden door eerst over te gaan naar een hogeschool, waar het ambt van lector wel voorzien is, en vervolgens naar de universiteit via het integratiekader, dat gecreëerd is om toe te laten dat personeelsleden een hogeschoolstatuut konden behouden.

Doordat alle expertise aan boord kan blijven, garanderen de voorgestelde bepalingen dat **lerarenopleidingen blijven beschikken over een kwaliteitsvol en complementair team van lerarenopleiders, die onder meer ervaring hebben in het onderwijs op de klasvloer**.

2. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE BEGROTING VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

De Inspecteur van Financiën heeft zijn advies verleend op 21/06/2017.

De amendementen hebben geen effect op de budgettaire weerslag op het op 14 juli 2017 goedgekeurde voorontwerp van decreet.

3. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE LOKALE BESTUREN

De amendementen hebben geen weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld, en de ontvangsten.

4. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP HET PERSONEELSBESTAND EN DE PERSONEELSBUDGETTEN

De amendementen hebben geen gevolgen voor het personeelsbestand van de Vlaamse Gemeenschap of van het Vlaams Ministerie van Onderwijs, zodat het akkoord van de Vlaamse minister bevoegd voor Bestuurszaken niet dient gevraagd te worden.

5. KWALITEIT VAN DE REGELGEVING

Een aantal amendementen werden reeds eerder voorgelegd aan taal- en wetgevingstechnisch advies en zijn aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nr. 2017/144 van 22 mei 2017. Een aantal nieuwe en gewijzigde bepalingen werden opnieuw voorgelegd en zijn aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nr. 2017/144 van 22 mei 2017 zoals geactualiseerd op 13 september 2017.

Een aantal bemerkingen van het taalkundig advies zijn niet gevolgd. Het gaat om bemerkingen m.b.t. termen die specifiek zijn voor de onderwijsregelgeving en in deze ook algemeen aanvaard zijn.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar principiële goedkeuring te verlenen aan de bijgaande amendementen op het voorontwerp van decreet betreffende de uitbouw van de graduaatsopleidingen binnen de hogescholen en overdrachtsmaatregelen voor de lerarenopleidingen;

2° de Vlaamse minister, bevoegd voor Onderwijs, te gelasten om over de onder punt 1° vermelde amendementen het advies in te winnen van de SERV en de VLOR, binnen de hiertoe vastgelegde termijnen;

3° de Vlaamse minister, bevoegd voor Onderwijs, te machtigen de hogescholen en universiteiten te informeren over de vooropgestelde hervorming, teneinde de instellingen toe te laten de bestaande bacheloropleidingen te versterken en de nieuw op te richten graduaats- en masteropleidingen voor te bereiden;

4° de Vlaamse minister, bevoegd voor Onderwijs te machtigen:

4.1 de minister-president van de Vlaamse regering te verzoeken het bijgaand amendement op het voorontwerp van decreet betreffende de uitbouw van de graduaatsopleidingen binnen de hogescholen en overdrachtsmaatregelen voor de lerarenopleidingen op de agenda te plaatsen van een gemeenschappelijke vergadering van het Sectorcomité X en van de onderafdeling Vlaamse Gemeenschap van afdeling 2 van het Comité voor de provinciale en de plaatselijke overheidsdiensten;

4.2 het bijgaand amendement op het voorontwerp van decreet betreffende de uitbouw van de graduaatsopleidingen binnen de hogescholen en overdrachtsmaatregelen voor de lerarenopleidingen op de agenda te plaatsen van een vergadering van het overkoepelend onderhandelingscomité van het vrij gesubsidieerd onderwijs;

4.3 het bijgaand amendement op het voorontwerp van decreet betreffende de uitbouw van de graduaatsopleidingen binnen de hogescholen en overdrachtsmaatregelen voor de

lerarenopleidingen op de agenda te plaatsen van een vergadering van het Vlaams onderhandelingscomité voor het hoger onderwijs;

5° de Vlaamse minister, bevoegd voor Onderwijs, te machtigen om bij de VLOR tegen 30 november 2017 advies in te winnen over de inzetbaarheid, de doelstellingen en de organisatorische aspecten van de master basisonderwijs.

De viceminister-president van de Vlaamse Regering,
De Vlaamse minister van Onderwijs,

Hilde CREVITS

Bijlage: de goed te keuren amendementen